

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

היכל
תשיעי

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

דבר מלכות

•
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת ה'תשנ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה
הי' תהא שנת פלאות בכל
שנת המאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

הננו מוציאים לאור קונטרס משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת שנה זו.

מערכת „אוצר החסידים”

נר' ג' דחנוכה ה'תשנ"ב (ה' תהא שנת נפלאות בכל),
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

שוין ברענגען בפועל ממש דעם קיום היעוד „וגלות החל הזה לבני ישראל גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה”, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, „פרצת עליך פּרץ”⁵⁹, „זה משיח שנאמר”⁶⁰ עלה הפּוּרץ לפניהם”⁶¹,

(און ווי מ'איז מסיים ברכת החודש בשבת זה:), „ונאמר אמן”.

[האורחים שיחיו מצרפת אמרו „לחיים”. וניגנו „האדרת והאמונה לחי עולמים”. ובאמצע הניגון רמז כ"ק אדמו"ר שליט"א באצבעותיו הק' לשרוק⁶²].

59 פרשתנו לח, כט.

60 מיכה ב, יג.

61 אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספ"ה ובפרש"י.

62 להעיר מהשייכות דשריקה לענין הגאולה וקיבוץ גלויות (כמ"ש אשרקה להם ואקבצם – זכרי' י, ח. חולין סג, א. וראה סד"ה וישב העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' תשפג). שיחת פורים תשל"ו), ולשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה באופן של „פרצת” (אותיות „צרפת”). ולהעיר, שזהו גם ענינה של סעודה שלישית בשבת (ראה שבת קיח, א"ב, זח"ב פח, ב. וראה סידור (עם דא"ח) ה, א ואילך. ובכ"מ).

אין אויפבויען מוסדות חדשים אין צרפת און אין הדפסת ספרים חדשים, וכמדובר לעיל ווי דאָס איז נוגע אין דעם בירור פון כל העולם. נוסף אויף דעם – וואָס דאָס גיט זיכער צו הצלחה אין אַלע ענינים פון די מתעסקים בזה, בגשמיות וברוחניות, און גיט צו אין זייער פאַר-בונד מיט תורה ומצוות, דורך דעם וואָס זיי זיינען מוסיף בפשטות בקיום התורה והמצוות, כולל ובמיוחד – אין מצות הצדקה, וואָס איז מקרבת את הגאולה⁶³, די גאולה פאַר אידן בכל העולם כולו.

דעריבער איז מהנכון צו זיי מכבד זיין מיט זאָגן „לחיים”, און דערפון זאָל נמשך ווערן אַ הוספה בחיים צו יעדער-ער פון זיי און צו אַלע מסובים בתוך כלל ישראל.

ולהוסיף, אַז דאָ געפינען זיך אויך אורחים פון מדינת קנדה, וועלכע האָט אַמאָל געהאַט אַ שייכות צו מדינת צרפת.

י. ויהי רצון, אַז דער בירור והפי-כה פון צרפת – צוזאַמען מיט שלימות עבודת הבירורים בכל העולם – זאָל

58 ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).
תניא אגה"ק ס"י (קטז, א).

בס"ד. משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת ה'תשנ"ב

שפירזן לבין האומות, וידוע דער פיי-רוש (הפנימי) אין דעם, אז דאָס איז צוליב די מעלה וואָס קומט דורך דער עבודה פון אידן בכל מקום ומקום, וואָס זיי באַזעצן זיך בהתיישבות אין אַ פרעמדער לאַנד, און זיינען זיך מתלבש (באופן המותר ע"פ הלכה) אין די מנהגי המקום והמדינה (זיי רעדן שפת המדינה בעניני חול וכו'), בכל מקום ומקום לפי ענינו, לפי תכונות המקום ותכונות אנשי המקום,

וכדברי חז"ל³, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי". ביז ווי דער דין איז⁴: "וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם באותו המקום ואחר המנהג", "העיקר הגדול בדברים אלו (ש)הוא מנהג המדינה"⁵, די מנהגי ה-מדינה פון אומות העולם (וועלכע זיינען רוב תושבי מדינות חוץ לארץ), בכדי אויסנוצן די מנהגים אויף דינען דעם אויבערשטן, וואָרום, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁶, "בכל דרכיך דעהו"⁷, ביז אויך – "צוגעבן" אין תורה ומצוות.

א. מ'האָט גערעדט מערערע מאָל לאחרונה און בפרט אין דער לעצטער צייט, אז לויט אַלע סימנים איז אונזער דור דער לעצטער דור פון גלות וב-מילא דער ערשטער דור פון גאולה, וואָרום מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע עניני העבודה און מ'שטייט שוין גרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

פרעגן אַנדערע: די גאולה איז דאָך תלוי אין דעם אז די גאַנצע וועלט זאָל דערצו זיין צוגעגרייט, ניט נאָר איין מענטש אָדער עטלעכע מענטשן, ניט נאָר איין טייל פון דער וועלט – נאָר די גאַנצע וועלט, וואָרום די גאולה איז פאַרבונדן און תלוי אין קיבוץ נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ, און אויך אין דעם בירור פון אומות העולם בכל הארצות.

וואו זעט מען – פרעגט מען – אַ שינוי אין דער וועלט, אַז די וועלט איז איצטער מער צוגעגרייט צו דער גאולה ווי אין די פריערדיקע דורות!?

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין דורך פריער מקדים זיין דעם טעם אויף דער כללות'דיקער השתלשלות המסעות פון אידן אין גלות ממקום למקום:

אע"פ וואָס די פאַנאָדערשפרייטונג פון אידן אין די פאַרשידענע מדינות ה-עולם ("מפוזר ומפורד בין העמים") איז בחיצוניות אַ ירידה, און וואָס מער דער פיזור אַלץ גרעסער די ירידה – זאָגן חז"ל⁸ אז "צדקה עשה הקב"ה לישראל

עפ"ז איז מובן בענינו, אז פרסומי ניסא פון די נסים וואָס דער אויבער-שטער טוט בזמננו – איז נוגע צו ברענ-גען די גאולה האמיתית והשלימה ב-פועל ממש!

יב. דערפון האָט מען אַרויס אַ הוראה עיקרית:

וויבאלד מ'האָלט שוין נאָך אַלע ענינים, און די גאולה איז נאָך ניט גע-קומען – איז אַ דבר נכון ביותר צו טאָן אין דעם ענין פון "פרסומי ניסא", צו מפרסם זיין באַ זיך און ביי אַנדערע, ובכל מקום ומקום – די נסים וואָס דער אויבערשטער טוט מיט אונז, וויסנדיק אַז דערמיט איז פאַרבונדן די גאולה האמי-תית והשלימה!

ועאכו"כ אין די ימי החנוכה, וואָס ענינם איז "פרסומי ניסא" כנ"ל – דאָרף מען זען אויסנוצן די טעג, נוסף אויף די אַלע פעולות ומבצעי חנוכה, אויך – אויף מאַכן חסידי'שע פאַרברענגענישן [אַדער אַנרופן דאָס בלשון אחר, בכל מקום לפי ענינו, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי"⁹], בכל יום פון די ימי החנוכה, און דאָרטן רעדן דברי תורה, נגלה דתורה און פנימיות התורה, און אַנעמען החלטות טובות בכל עניני תומ"צ, ובאופן פון מוסיף והולך ואור (בהתאם צו די נרות חנוכה), ועוד ועיקר – רעדן וועגן פרסומי ניסא, די נסים, בימים ההם בזמן הזה".

יג. די ענינים הנ"ל בקשר מיט צרפת שטייען בהדגשה באַ דער התוועדות, מצד דעם וואָס עס געפינט זיך דאָ אַ קבוצה אידן פון צרפת וועלכע זיינען געקומען אויף דעם שבת דאָ אין דעם בית הכנסת ובית המדרש פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ("770").

ובפרט אַז די אידן זיינען זיך עוסק

דעם איצטער? ובפרט אַז אַ חסיד קען דאָך טענה'ן, אַז אים האָט מען אויפגע-האָדעוועט אַז כל ענינו איז – לימוד ה-תורה, ער האָט ניט קיין צייט פאַר אַנדערע זאַכן, כולל אויך – מופתים, ביז אַז זיי זיינען ביי אים גאָר ניט אַזוי תופס מקום¹⁰.

איז ערשטנס – דאָרף זיין די הכרה והודאה לה' אויף די נסים וואָס ער טוט.

ובפרט ווען מ'שטייט בסמיכות לימי החנוכה, וואָס ענינם איז "פרסומי ניסא"¹¹ – איז אפילו את"ל אַז בשאר ימי השנה דאָרף ניט זיין אַזאָ הדגשה אויף פרסומי ניסא (כדמוכח מזה גופא אַז דאָס איז ענינו פון חנוכה ופורים וכיו"ב) – איז אַבער בימי החנוכה, דאָרף זיין פרסומי ניסא, ויש לומר – אַז דאָס איז כולל ניט נאָר דעם נס המלחמה והנס דחנוכה (פון פך השמן), נאָר פרסומי ניסא אין אַלע נסים וואָס דער אויבער-שטער טוט פאַר אידן – "בימים ההם בזמן הזה".

ועוד והוא העיקר: די הכרה והודאה ונתינת שבת לה' אויף די נסים וואָס ער טוט, איז נוסף אויף אַן ענין של הכרת טובה – איז דאָס נוגע צו ביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, ווי די גמרא זאָגט¹²: "ביקש הקב"ה לעשות חזקי משיח . . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה . . חזקי שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו"¹³) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

54) וראה אגרות קודש אדמו"ר מהר"י צ"ח"ב ע' צד. סה"מ תש"ט ע' 43 (השני). סה"ש תשמ"ז – שיחת ש"פ תבוא.

55) שבת כא, ב ובפרש"י.

56) סנהדרין צד, א.

57) פרש"י שם.

3) ראה ת"ח שמות שלה, א. ועוד. וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 355 ואילך.

4) שמו"ר פמ"ז, ה. ועד"ז בב"ר פמ"ח, יד. וראה ב"מ פו, ב. – וראה בארוכה לקו"ש (תל"ו) תשא תש"נ.

5) רמב"ם הל' מכירה פכ"ו ה"ח. ועד"ז שם פכ"ח ה"טו: אבל במקום שיש מנהג הלך אחר ה-מנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידועים להם.

6) רמב"ם שם ספכ"ז.

7) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.

8) משלי ג, ו. וראה רמב"ם טושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקני"ו ס"ב.

1) אסתר ג, ח.

2) פסחים פו, ב.

תון (ומקום) בגדרו הוא. משא"כ בשעת מ'געפינט זיך דאָרט באופן עראי, אָדער מ'איז דאָרט משפיע ממקום אחר, טוט מען דאָרט ניט אויף מיט דעם זעלבן אופן ווי בשעת מ'לעבט דאָרט בקביעות ובהתיישבות און מ'איז באַקאַנט מיט די די מנהגי המקום.

נוסף לזה – קומט דורך דעם צו אין דעם תוקף והצלחה פון דער עבודה. ווי פאַרשטאַנדיק בפשטות: דער טעם אויף די חילוקי המנהגים (ע"פ תורה) בין מדינה למדינה, איז צוליב די ספעציעלע איינגשאַפטן פון דער מדינה (תכונת ה-מקום, תכונת אנשי המקום וכיו"ב), און דערפאַר, בשעת מ'פירט זיך לויט דעם מנהג המקום – וועלכער איז מער צוגע-פאַסט צו תכונת מקום זה – ברענגט דאָס מער הצלחה. דעריבער דאַרף אַ איד וואָס געפינט זיך במקום זה זיך פירן לויט מנהג המדינה, ביז אַז ער דאַרף אויך אויסנוצן די מנהגי המקום אין זיין עבודת השם, ווייל דורך דעם ברענגט עס מער הצלחה אויך אין זיין עבודה בהתאם למנהגי המקום.

[ביז אַז דאָס גופא וואָס דער דין איז אַז מ'דאַרף זיך פירן לויט מנהגי המקום – מאַכט דאָס איבער אַז דער מנהג המקום ווערט אַ הנהגה ע"פ תורה. ד.ה. אַז דאָרט וואו ס'איז ניט קיין סתירה צו הלכה, איז הלכה עצמה מחייב אַ אידן צו זיך פירן לויט מנהג המדינה בעניני משאומתן].

ובזה גופא [די עבודה בכל מקום בעולם] זיינען פאַראַן בכללות צוויי ענינים ושלבים – (א) די פעולה פנימית אין דעם תחתון, אַז מ'ברענגט קדושה אפילו אין דעם מקום התחתון, לויט זיינע גדרים. אָבער דאָס קען זיין אין אַן אופן אַז דער תחתון בלייבט אַ תחתון און ער איז מער ניט ווי מקבל פון דעם

ובלשון החסידות⁹ בביאור מאמר חז"ל¹⁰, „לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים“, אַז „גרים“ איז מרמז און גייט אויף די ניצוצי קדושה וועלכע געפינען זיך בכל עניני העולם, און דאָס וואָס „הגלה הקב"ה את ישראל“ אין פאַר-שידענע מקומות בעולם, איז בכדי צו מברר ומזכר ומעלה זיין די ניצוצות וועלכע געפינען זיך אין יענעם אָרט. און דעריבער „צדקה עשה הקב"ה ל-ישראל שפיוון לבין האומות“ – ווייל דורך דעם קומט צו די מעלה פון זייער עבודה בבירור הניצוצי קדושה וועלכע געפינען זיך (אין די מנהגים) בכל מדינה ומדינה ובכל מקום ומקום.

דערפון איז מובן די מעלה אין דעם וואָס אידן ווערן פאַנאָדערגעשפרייט און באַזעצן זיך אין מערערע פאַרשידע-נע מדינות בעולם – ביז באופן פון „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה“ (כברכת הקב"ה ליעקב¹¹) – ווייל דוקא דורך דער עבודה פון אידן בכל מדינות העולם באופן של התלבשות פנימית (בכל מקום לפי ענינו), דורך זיך באַזעצן און לעבן אין דעם לאַנד, און זיך אויפ-פירן בענינים המותרים לויט מנהגי ה-מדינה, קען אַ איד אויפטאָן דעם בירור וזיכוך (באופן של מלמטה למעלה) פון כל מקום ומקום לפי ענינו הוא, אַזוי עס ווערט אַ „דירה לו יתברך בתחתונים¹²“, „תחתונים“ לשון רבים, לויט יעדער תח-

ובסיבת הדבר – זיינען אַלטע חסידים מסביר, אַז לאחרי וואָס דער ניגון איז נתהפך געוואָרן לקדושה (כנ"ל), האָט דאָס דערהערט דער שר ומזל למעלה פון מדינת צרפת, און דאָס האָט גורם געווען למטה דעם שינוי אין דעם ניגון, מצד דעם רגש אַז דאָס איז געוואָרן אַ ניגון וואָס באַלאַנגט בתחום הקדושה, אַ חסיד'ישער ניגון, וועלכע מ'זינגט באַ חסיד'ישע פאַרברענגענישן, כולל אויך – ביי התוועדויות אין מדינת צרפת עצמה!

דערביי זעט מען בגלוי דעם שינוי להקצה וואָס האָט זיך אויפגעטאָן ב-דורנו זה לגבי דעם דור פון דעם אַלטן רבי'ן:

מען האָט גענומען דער ניגון און אים מהפך געווען לקדושה – „האדרת וה-אמונה לחי עולמים“, און מען זינגט אים (מיט די זעלבע תנועות) באַ חסיד'ישע פאַרברענגענישן, באַ וועלכע מ'רעדט דברי התעוררות בעניני תומ"צ און תורת החסידות.

ועד כדי כך, אַז עס זיינען דאָ אַזוינע וואָס ווייסן גאַרניט אַז דאָס איז אַ ניגון גענומען פון „ערגעץ“, נאָר מיינען אַז דאָס איז אַ חסיד'ישער ניגון מעיקרא [אַז מוזמן לזמן ווערן נתחדש נייע חסיד'ישע ניגונים דורך די וועלכע זיינען מסוגלים צו מאַכן אַ גוטן ניגון, און בשעת דאָס ווערט נתקבל ע"י הציבור און מ'זינגט עס בציבור, ווערט עס אַ חלק פון חסיד'ישע ניגונים!]

יא. פאַרוואָס דערמאָנט מען וועגן

קצב הניגון ורכבו את תנועותיו (מפני הכבוד), ע"פ הצעת מנהיגה של צרפת דאז. ובשנת תשמ"א שינה אותו מנהיגה החדש (הנוכחי) חזרה לקצבו הקודם. המו"ל.

המדינה שטעלט מיט זיך פאַר אַ דוגמא פון דער מדינה. ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן דעם ניגון פון מדינת צרפת – כידוע, אַז דער ניגון איז נתחבר געוואָרן בעת דער מהפכה⁴⁸.

ובפרט ע"פ פנימיות הענינים – איז דאָך ידוע⁴⁹ אַז יעדע מדינה (גדולה) האָט איר שר למעלה, ויש לומר, אַז דאָס איז אויך פאַרבונדן מיט דעם ניגון המדינה, וועלכער איז אויסגעקליבען פון דער מדינה⁵⁰.

לפני כמה שנים⁵¹ האָבן חסידים אַנ-געהויבן זינגען דעם ניגון פון מדינת צרפת – דער ניגון של המהפכה – מיט די ווערטער „האדרת והאמונה לחי עולמים“. התהלה והתפארת לחי עולמים⁵².

אַ משך זמן קצר לאחרי זה – האָט פאַסירט אַ דבר פלא ביותר: מדינת צרפת האָט געמאַכט אַ שינוי אין דעם ניגון המדינה הנ"ל⁵³.

48 ולהעיר שבשנה זו התמלאינה מאתיים שנה לחיבור ניגון זה (בשנת תקנ"ב).

49 ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 204: „כל מלך גדול, כמו מדינתנו ואנגליא וצרפת ואשכנז בודאי יש להם שרים כו", ע"ש בארכה. וראה גם אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' צה ואילך.

50 ראה גם יהל אור (ע' שעד) בנוגע לניגוני ישמעאל ואדום (ש"ב) שמעאל ניגונים הוא של מרה שחורה ומוזה מתענגים, ובאדום הוא להיפך ניגונים של חדוה" – ששקורים עם מהות אומות אלו.

51 בעת ההקפות דליל שמח"ת שנת תשל"ד.

52 ע"ד „נאפאליאן'ס מאַרש“ – ראה ספר ה-שיחות תש"ג ע' 118, שרבינו הזקן ביקש שיודיעוהו ניגון ה„מאַרש“ שעמו עברו הצרפתים את גבולה של רוס', וכשניגנו הניגון בפניו נענה ואמר שזהו ניגון של נצחון, וסיים – לאחרי משך זמן שהי', שטאַרק פאַר'דביקות" – סוף כל סוף יהי' דידן נצח!

53 כמה חדשים לאחרי שהתחילו לנגן „האדרת האמונה וכיו"ב בשנת תשל"ד – שינוי את

מרמזו אויף דעם צווייטן (העכערן) ענין אין דעם בירור וצירוף [נוסף אויף דעם בירור התחתון ביותר, אָבער באופן אַז ער בלייבט אַ תחתון בערך צו דעם עליון]. אַז דאָס ווערט אַזוי ווי דער עצם (770"ו) אַליין, דער בית פון נשיא דורנו, דער מקור אויף הפצת המעיינות חוצה בזמן הזה בכל קצוי תבל.

ויש להוסיף, אַז דער ענין שטייט נאָכמער בהדגשה אין „הלך בנימוסי“: מען נוצט אויס די תכונות המקום גופא למעליותא – צו מגלה זיין דעם עצם (פון עצמות ומהות) אין דעם מקום, אַזוי אַז עס הערט זיך אָן ווי דער אָרט ווערט „זעלבסטשטענדיק“ בכל עניני תומ"צ (ע"ד די מעלה אין דעם יש הנברא וואָס ער איז מרגיש ווי „מציאותו מעצמותו“, וויבאַלד אַז ער נעמט זיך פון עצמותו ית' וואָס „מציאותו“ הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו"ו⁴⁷).

ו"ל שהא בהא תליא: בכדי אויפטאָן דעם בירור פון דעם תחתון ביותר, דאַרף מען אָנקומען צו דעם כח העצם. מצד בחי' הגילויים – וואו ס'איז דאָ אַ חילוק בין עליון ותחתון – קען מען ממשיך זיין אלקות אין אַ מקום וועלכער איז אַ כלי מוכשר לזה: משא"כ בכח ה- עצם (שלמעלה מעליון ותחתון) קען מען מברר ומצרף זיין אפילו אַ מקום תחתון וואָס איז ניט קיין כלי, ביז נאָכמער – ממשיך זיין דאַרט דעם עצם אַליין. און אַזוי אויך לאידך: דוקא דורך דעם מקום הכי תחתון – ווערט נתגלה דער עצם, וואָס טוט אויף דעם בירור בכל העולם.

46) תניא אנה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

47) ראה ס' השיחות – תורת שלום ע' 120 ואילך. המשך תערוב"ב ח"ב ע' אקמדה. סה"מ תש"ז ע' 238. ובכ"מ.

ט. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין אויך: די שלימות הבירור פון כל העולם אין דער גאולה – „ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה“ – איז תלוי און דריקט זיך אויס אין דעם בירור בדרך התלבשות פון גלות „צרפת“ – ובשני הענינים הנ"ל: (א) זיי-ענדיק דער מקום תחתון ביותר – ווערט דורך אים אויפגעטאָן גמר ושלימות ה- בירורים פון כל העולם, כמרומז בשמו „צרפת“ מלשון צירוף ובירור. (ב) אין דעם בירור פון צרפת (בגימטריא „770“) איז אויך מרומז דער גילוי וואָס גיט דעם כח צו מברר זיין כל הענינים ב- שלימות, ביז באופן אַז בכל מקום ומקום איז מען ממשיך דעם גילוי העצם.

י. בכדי מאַכן נאָך לייכטער פאַר אַ אידן – האָט מען געזען אַ דבר פלא וועלכער דריקט אויס בגלוי לעיני בשר דעם בירור והפיכה הנ"ל וואָס מ'האָט אויפגעטאָן במדינת צרפת.

[און דאָס איז אויך אַן ענטפער צו די וואָס קלאָגן זיך פאַרוואָס מ'זעט היינט ניט קיין מעשה נסים (ווי בדורות הרא-שונים). אַט – בהנאמר להלן – איז דאָ איין ביישפיל פון אַ נס, וועלכער באַ-ווייזט ווי די טענה איז ניט אויסגע-האַלטן]:

ס'איז ידוע ומפורסם אַז יעדע מדינה האָט איר ניגון מיוחד, דער „ניגון ה- מדינה“ [ע"ד ווי דער דגל המיוחד של כל מדינה], וועלכע מ'זינגט אָדער שפילט באַ אַן אסיפה אָדער מאורע רשמי, אָדער ווען די תושבי המדינה קלייבן זיך צוזאַמען באַ מאורעות מסויימים רשמיים, ועד"ז ווען באי-כח און פאַרשטייער פון דער מדינה פאַרן צו אַנדערע מדינות, וכיו"ב.

ס'איז פאַרשטאַנדיק, אַז דער ניגון

עליון המשפיע. דערנאָך דאַרף זיין אַ העכערער אופן העבודה: (ב) דער בירור וזיכוך איז עד כדי כך, אַז דער מקום (תחתון) עצמו (בתכונותיו המיוחדות) ווערט אַ מקום תורה ומצוות, דורך דעם וואָס מ'בויט דאַרטן אויף מוסדות של תורה ותפלה וגמילות חסדים, בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו', אַזוי אַז דער מקום ווערט כאילו ווי זעלבסטשטענ-דיק, און דאַרף ניט אָנקומען צו דער השפעה (פון קדושה) ממקום (שני ו)עליון יותר, און נאָכמער – ניט „כאילו“, נאָר באופן אַז מ'איז מגלה די מעלה אין דעם תחתון עצמו, ווי דער מקום ווערט אַזוי ווי דער עצם אַליין (א) דירה לעצמותו יתברך⁴⁸). ואדרבה: די אנשי המקום טוען אויף אין תורה ומצוות מיט זייער אייגענער איניציאַטיוו (יוזמה), בהתאם צו די ספעציעלע מנהגים ודרכים „הלך בנימוסי“ פון דעם מקום, מיט וועלכע ער צייכנט זיך אויס פון אַנדערע ערטער.

ג. עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק דער אויפטו פון דורנו זה לגבי הדורות ש- לפני זה: אין די דורות שלפני זה זיינען אידן ניט געווען אַזוי פאַרשפרייט בכל קצוי תבל ווי בדורנו זה. לא מיבעי בזמן שבית המקדש ה' קיים ווען אידן זיינען געווען אין ארץ ישראל (וסכיבתה), נאָר אפילו אין די דורות הראשונים אין גלות, זיינען אידן געווען נאָר אין מדינות מסויימות, עכ"פ נאָר אין חצי כדור העליון: משא"כ בדורות שלאחרי זה – זיינען אידן געוואָרן מער פאַנאַנ-דערגעשפרייט אין מערערע מדינות, ביז אויך אין חצי כדור התחתון (אין

בשעת מ'טראַכט זיך אַריין אין דעם – אפילו לרגע קל – זעט מען דעם אויפטו פון אונזער דור לגבי פריער-דיקע דורות, אין דעם וואָס מ'האָט דעם בירור וזיכוך פון כל מדינה ומדינה שבעולם.

וע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), אַז לויט אַלע סימנים האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים, איז מובן פאַרוואָס מ'האַלט שוין באַ דער גאולה.

ד. אַלע ענינים זיינען אויסגעשטעלט באופן של כללות ופרטות⁴⁹. דער ענין הנ"ל – שלימות בירור העולם – שפיגלט זיך אָפּ במיוחד אין דעם בירור פון מדינת צרפת.

ובהקדים, אַז אין איינער פון די יעודי הגאולה (אין דער הפטורה פון לעצטן שבת) טייטשט מען אויס בפירוש מדינת צרפת: „וגלות החל הזה לבני ישראל גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה“⁵⁰.

דאַרף מען פאַרשטיין: פון דעם וואָס דער נביא איז מפרט דעם גלות וגאולה

14) ע"ד שהוא בנוגע לתורה – ראה פרש"י ר"פ בהר. הקדמת התניא (ג, סע"ב). ולהעיר ממשנה חגיגה יו"ד, א. גמ' שם יא, א.
15) עונדי' א, כ"כא.

13) ראה המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ (נסמנו בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32).

רוסלאַנד זאָל מנצח זיין און צרפת זאָל
האָבן אַ מפלה.

ובלשוננו הק"י: "אם ינצח ב"פ [בנוא-
פארט¹⁹] יורבה העושר בישראל ויורם
קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן
של ישראל מאביהן שבשמים, ואם ינצח
א' [אלכסנדר] אם כי יורבה העוני בישר-
אל ויושפל קרן ישראל אבל יתקשרו
ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל
לאביהן שבשמים".

דער טעם אויף דעם איז געווען, ווייל
צרפת (און נאָפאָליאָן בראשה) האָט
מיט זיך דעמולט פאָרגעשטעלט אַ תנר-
עה פון חופש ר"ל מכל עניני דת ואמונה
איז דעם אויבערשטן. און די קליפה פון
מלכות צרפת (נאָפאָליאָן) – וועלכע איז
געווען „תוקף הקליפה והדין הקשה“
צוליב זייער „גאות והתנשאות לתלות
ולסמוך על כחו וגבורתו כו' לומר כחי
ועוצם ידי ומסלק ההשגחה ואמונה
ובטחון באלקים כו'“ (בדוגמת די קליפה
פון סנחריב), ווי דער מיטעלער רבי איז
מבאר²¹ – איז ניט געווען בלויז אַן ענין
לפי שעה כו', נאָר נוגע לכל הזמנים
והדורות לאחריו זה,

כידוע בדברי הימים אַז די פראַנצויז-
זישע רעוואָלוציע בשנת תקמ"ט (וואָס
אַלס תוצאה דערפון איז נאָפאָליאָן גע-
וואָרן פירער פון צרפת עטלעכע יאָר
שפעטער) איז געווען אויך אַן אידיע-

19) במכתבו להחסידי ר' משה מייזליש – נדפס
בבית רבי שם (מז, א). אגרות-קודש אדמו"ר הזקן
סי' סד (ע' קניקא). ובכ"מ (נסמנו ב, מקורות
והערות לאג"ק שם ע' תנד).
20) שם משפחה של נאָפאָליאָן.
21) במכתבו להחסידי ר"מ הנ"ל – נדפס בבית
רבי שם (מח, א ואילך). אגרות-קודש אדמו"ר
האמצעי סי' ח (ע' רלו ואילך). ובכ"מ (נסמנו ב-
„מקורות והערות לאג"ק שם ע' תפט).

נשיא הדור – והנשיא הוא הכל – גיט
ער דעם כח העצם צו כל אנשי הדור צו
אויפטאָן דעם בירור בכל העולם כולו,
אויך אין דעם מקום הכי תחתון. ביז אין
אַן אופן אַז אין דעם מקום ווערט נתגלה
דער עצם אַליין, כנ"ל.

ה. ויש לומר אַז דאָס [נבפרטיות –
די צוויי ענינים אין דעם בירור: (א)
בירור התחתון (אַבער באופן אַז ער
בלייב תחתון), און (ב) גילוי העצם אין
דעם תחתון, אַזוי אַז ער ווערט איין זאָך
מיט דעם עליון] איז אויך מרומז אין
דעם וואָרט „צרפת“:

„צרפת“ איז פון לשון צירוף, וואָס
באַדייט דעם ענין פון צירוף ובירור
וזיכוד, ווי עס שטייט בנוגע צו דער
גאולה⁴⁵ – „יתבררו ויתלבנו ויצרפו
רבים“. וואָס די גאולה קומט דאָך דורך
דער שלימות הבירור והצירוף פון כל
העולם (כנ"ל ס"א).

ולהוסיף (ע"ד הצחות והרמז): „צרפת“
איז אויך בגימטריא שבע מאות ושבעים
(770), די שלימות פון מספר שבע, ווי כל
א' איז כלול מעשר (שבעים), און כל א'
איז כלול ממאה (שבע מאות), און שניהם
יחד (שבע מאות ושבעים). וי"ל אַז דאָס
איז מרמז אַז אין דעם בירור פון די
מדינות, ווערט נגמר ונשלם בירור כל
העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל
הפרטים ופרטי פרטים.

נאָכמער: „770“ – איז דער מספר
הבית פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,
וואו ער האָט געלעבט און עובד געווען
עבודתו בעשר שנים האחרונות בחיים
חיותו בעלמא דין אין ארצות הברית
(חצי כדור התחתון). וי"ל אַז דאָס איז

ער כח אַז אין דעם מקום גופא האָט מען
געמאַכט אַ מקום ומקור אויף תורה,
דורך מייסד זיין דאָרט ישיבת תומכי
תמימים, אַזוי ווי אין ליובאוויטש לכת-
חילה⁴⁴, כאילו ווי דאָס ווערט זעלבסט-
שטענדיק, און דאָרף ניט אַנקומען צו
דער השפעה פון דעם מקור, וואָרום עס
ווערט פונקט ווי דער ענין אַליין.

ונוסף לזה – דרוקט מען דאָרט (און
מ'האָט אָפגעדרוקט אויך בעבר) דברי
תורה, בתורת הנגלה ותורת החסידות,
כולל – חידושי תורה, וואָס דאָס איז
אויך מדגיש ווי צרפת וכו' ווערן אַ
מקור אויף עניני תורה לכל העולם
כולו, אַז אַנדערע זיינען מקבל פון די
עניני תורה וואָס מ'דרוקט דאָרטן אַפ,
און קענען אין דעם לערנען ואותיות
מחכימות⁴² וכו'.

וכאמור לעיל, די אויפטואונגען
דאָרט איצטער זיינען דער גילוי בפועל
פון די כחות וועלכע כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא דורנו האָט דאָרט אַריינגעלייגט
בשנים שלפני זה⁴³. וואָס זייענדיק דער

41) ובלשון מכתבו בקשר להתייסדות הישיבה
שם (אג"ק שלו ח"ט ע' רפה): „כל מדינה ומדינה יש
לה תנאי חיים שונים . . . אבל בנוגע הסדרים ה-
עיקרים של ישיבת תומכי תמימים אין לזו מהם אף
זיו כל שהוא בכל תוקף כעין שהוא בארעא ד-
ליובאוויטש“. וראה שם לעיל: „ברוך שהחינו וקימנו
והגיענו לזמן הזה ליסד ישיבת תומכי תמימים
במדינת צרפת, ואין לשער גודל העונג והנחת רוח
שגורמים בזה להוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים
בשמי עליון כו'“. – וגודל השמחה בזה יומתק ע"פ
המבואר בפנים.

42) שלה"ק קצא, ב. מגדל עוז הל' אישות פ"ד
ה"ט.

43) להעיר מדברי הרבנית הצדקנית מרת חי'
מושקא נ"ע לאחת מהשלוחות דמדינת צרפת: „מיר
האָבן געאַקערט און געזייט, און איר דאַרפט
שניידן“. המו"ל.

44) פרש"י חוקת כא, כא.

45) דניאל יב, יו"ד.

דארטן אויך געשריבן אַ חלק פון דעם המשך³⁴.

און עיקר ושלמות הברור – באופן של קביעות והתיישבות ובאופן פנימי³⁵, ביז באופן פון הפצה – האָט זיך אויפֿ-געטאַן בדורנו, דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, וואָס – נוסף לזה וואָס ער איז געווען אין צרפת כמה פעמים, און האָט דאָרט געזאָגט מאמרי חסידות³⁶ און שיחות³⁷ – האָט ער דאָרטן געשיקט שלוחים מבני ביתו, וועלכע האָבן דאָרט געלעבט כמה שנים³⁸, און עובד געווען עבודתם בלימוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, און ער האָט דאָרט געשיקט כתבי חסידות ואגרות קודש שלו, און דאָרט זיינען אויך צוגעגרייט געוואָרן כמה ענינים לדפוס³⁹ [כמדובר כמ"פ די מעלה פון אַ דבר שבדפוס לגבי אַ כת"י, אַז דאָס דערגרייכט צו אַ ריבוי גדול יותר מענטשן און איז צו זיי מער צו-גענגלעך, משא"כ אַ כת"י, וואָס איז שייך נאָר צו יחידי סגולה באַ וועמען עס ליגט דער כתב און וועלכע קענען דאָס לייענען. ובפרט בשעת מ'דריקט אָפּ אַ דבר חדש, וואָס דאָס האָט אין אַ זיך אַ

חביבות מיוחדת וועלכע ערוועקט סקרנות בטבע האדם⁴⁰], נוסף אויף כו"כ דברי תורה וואָס זיינען דאָרט געשריבן געוואָרן און (דערנאָך) אַרויס לדפוס,

ובכללות – האָט מען דאָרט אויפגע-טאַן אַ ברור וזיכוך בדרך התלבשות דורך „הלך בנימוסי“, ודוקא מתוך יראת שמים והידור, בכדי אויפֿטאַן דעם ברור באופן פנימי, מיני' ובי', וועלכער האָט דורכגעבראַכן די וועג און גיט דעם כח צו צוברעכן און מהפך זיין דעם תוקף הקליפה.

און דער גילוי דערפון בשלימות איז אַרויסגעקומען לאַהרי וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר איז אָנגעקומען אין ארצות הברית, אין חצי כדור התחתון, און האָט דאָרט (אין צרפת) מייסד געווען ישיבת תומכי תמימים און נאָך מוסדות, און ממנה געווען און געשיקט שלוחים צו זיך דאָרט באַזעצן און אויפבויען די מוסדות און מפיץ זיין תורה ויהדות בכלל און תורת החסידות במיוחד – ווי מ'זעט במוחש, ובפרט בשנים האחרונות, די הצלחה גדולה ומרובה אין די אַלע פעולות פון הפצת התורה והיהדות וה-מעיינות חוצה אין מדינת צרפת, ועוד מדינות, באופן דהולך ומוסיף ואור.

ביז אין אַן אופן, אַז נוסף אויף דעם וואָס נשיא דורנו גיט כח צו ממשיך זיין קדושה אויך אין דעם תחתון (וואָס דאָס קען דאָך אָבער זיין אין אַן אופן אַז די קדושה ווערט דאָרט נמשך דוקא ממקום שני, דער מקום פון נשיא דורנו) – גיט

(40) ואף שזה בא בתחלה מצד טבעו (טבע גם של אוה"ע), הרי ע"פ פס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שרצונו הפנימי של ישראל הוא לקיים תומ"צ, מובן, שדברי תורה מושכים אותו – מעצם טבעו – ללמוד ולעייץ בהם.

צרפת, און האָט מתפלל געווען אַז זיי זאָלן פאַרלירן די מלחמה,

ועד כדי כך, אַז צוליב דעם וואָס ער האָט ניט געוואָלט זיין תחת שליטתם, איז דער אַלטער רבי מיט כל בני ביתו (ר' כל רכושו ונכסיו) אַנטלאָפן פון ליאָדי²³ (ביז אַז בדרך הטבע אַלץ תוצאה דער-פון²⁴ איז דערנאָך געווען די הסתלקות פון דעם אַלטן רבי'ן אין כפר פיענא בכ"ד טבת).

און ער האָט מבטיח געווען (דעם מיטעלן רבי'ן), עד לידי שבועה²⁵, אַז רוסלאַנד וועט מנצח זיין די מלחמה, און כך הוה. וואָס דורך דעם זיינען אידן דעמולט געראַטעוועט געוואָרן פון דער השפעה בלתי רצוי' וואָס וואָלט געווען אויב דעמולט וואָלט צרפת איינגענומען רוסלאַנד, און אידן האָבן דערנאָך געקענט ממשיך זיין עבודתם בקירוב לבם אל אביהם שבשמים. ובמיוחד – דורך דעם גילוי פון תורת החסידות במדינה ההיא דורך רבותינו נשיאנו ממלאי מקומו פון דעם אַלטן רבי'ן.

1. דערביי זעט מען דעם חידוש וואָס איז צוגעקומען במיוחד בדורנו זה אין דעם יחס צו מדינת צרפת, בכח וב-שליחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²⁶:

ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס די מדי-נה איז געווען בזמנים ההם דער „תוקף הקליפה כו“, און האָט מנגד געווען צו

(23) ראה בארוכה במכתב אדהאמ"צ הנ"ל (אג"ק שם ע' רמ ואילך). לקו"ד ח"א יג, ב ואילך.
(24) אג"ק שם ע' רמז. בית רבי שם מו, א הערה ב. לקו"ד שם יד, ב.
(25) אג"ק שם ע' רמג.
(26) בהבא להלן, ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך. לעיל [סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 163-4].

לאַגישע מהפכה, אַן ענין כללי וואָס האָט מיט זיך מיטגעבראַכט אַ שינוי עיקרי אין דער גאַנצער וועלט, און זי איז געווען פון די מאורעות עיקריות אויף וועלכע ס'זיינען אויפגעבויט גע-וואָרן די יסודות ההנהגה פון דער „מאָדערנער וועלט“ און קולטור, עד היום הזה:

ביז דער מהפכה, איז די ממשלה פון צרפת (ורוב המדינות) געווען אינגאַנצן אין דער האַנט פון דעם מלך ומלכה, און זיי האָבן אָנגעפירט מיט איר ווי באַ זיי איז אויסגעקומען. די רעוואָלוציע איז געווען באַגרינדעט אויף דעם אַז מענטשן זיינען פריי צו זיך פירן ווי זיי ווילן, און דערפאַר האָט מען אַראָפגע-וואָרפן דעם מלך ומלכה צו באַפרייען די מדינה פון זייער שליטה וממשלה, און דאָס זאָל איבערגיין צו הנהלת ה-ציבור וועלכער שטעלט פאַר כל אנשי המדינה.

כאַטש אפילו אַז דאָס האָט די מעלה וואָס עס קומט צו אין חופש בגשמיות און אין צדק ויושר כו', און דאָס וואָלט געבראַכט אַ חירות ועשירות באַ אידן – איז אָבער וויבאַלד אַז מ'האָט דאָס ניט באַגרינדעט אויף דעם יסוד פון אמונה ובטחון בה' – האָט דאָס מיט זיך אויך געבראַכט (און ספעציעל דורך נאַפאָ-ליאָן) אַ צוגאַנג פון חופש ברוחניות²⁷, חופש פון עניני דת, און פריקות עול והפקרות וכו', וועלכע האָט משפיע גע-ווען אויף נאָך כו"כ מדינות בזמן ההוא ובזמנים שלאחרי זה.

ומטעם זה האָט דער אַלטער רבי מנגד געווען בכל התוקף קעגן מלכות

(22) ראה שיחת שמח"ת תרע"ו – נעתקה בס' מגדל עוז (כפ"ח תשמ"מ) ס"ע תנו ואילך.

אויפגעשטעלט אַ ריבוי מוסדות של תורה ותפלה, כולל ובמיוחד – ישיבת „תומכי תמימים ליובאוויטש“, אויך „אחי תמימים“ וכיו"ב, מיט כ"כ סניפים, און מוסדות חינוך בכלל על טהרת הקודש, און נוסף לזה – דרוקט מען דאָרט ספרים, אין נגלה תורה און אין פני-מיות התורה, וכ"ז באופן פון הולך ומוסיף ואור.

און דער חידוש בדבר איז מובן ע"פ הנ"ל: כשם ווי דאָס איז בנוגע צו דער עבודה בכללות העולם, אַז מדור לדור זיינען אידן אָנגעקומען אין נייע, ווייטער-רע ערטער בכדי דאָרטן אויפּטאָן דעם בירור, וואָרום די שלימות הבירור איז בשעת מ'באָזעצט זיך אין דעם מקום און „הלך בנימוסי“, מ'נוצט אויס די מנהגי המקום אויף מוסיף זיין אין עבודת השם (כנ"ל סעיף ב) – אזוי איז אויך בנוגע צו דער עבודה פון רבותינו נשיאינו אין הפצת התורה והיהדות און הפצת ה-מענינות חוצה, אַז בהמשך הדורות איז אין דעם צוגעקומען מער און מער, ביז בירור אויך פון מדינת צרפת, אַז ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס זי איז געווען אַ מקום תחתון ביותר און די מנהגי המקום זיינען געווען דאָמאַלס אַ סתירה צו עניני יראת שמים כו' (וואָס דערפאַר האָט דער אַלטער רבי מנגד געווען צו דעם נצחון פון צרפת), האָבן אידן בדורנו זה (בכח פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כדלקמן) זיך באָזעצט אין דער מדינה און איר מברר געווען און מזכך געווען, ביז אַז אדרבה – מ'האָט אויסגענוצט די מנהגי המקום „הלך בנימוסי“ אויף מוסיף זיין אין הפצת התורה והיהדות און הפצת תורת ה-חסידות.

ז. ויש לומר אַז דער כח אויף דעם

דער הנהגה ע"פ יראת שמים ובפרט בדרך החסידות וכו', וואָס צוליב דעם האָט דער אַלטער רבי אזוי שטאַרק מנגד געווען צו איר נצחון (כנ"ל ס"ה), און אויך אין די דורות לאַחרי זה²⁷ – זעט מען בפועל, אַז דער מצב אין צרפת איז ניט געווען אזוי מסוגל אויף יראת שמים כו', און אויך באַ רבותינו נשיאינו (ממלאי מקומו פון דעם אַלטן רבי'ן) איז ניט געווען בקביעות (כ"כ) דער גילוי פון הפצת תורת החסידות אין צרפת²⁸ –

איז דער מצב איצטער נשתנה גע-וואָרן מן הקצה אל הקצה, אַז ניט נאָר וואָס דאָרטן האָט דערגרייכט דער אור הקדושה (ממקום אחר), נאָר אידן לומדי תורה (נגלה תורה ופנימיות התורה) ומקיימי מצוות ביראת שמים האָבן זיך דאָרט באָזעצט למשך זמן, ובמיוחד – בשליחותו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, און זיך דאָרט עוסק געווען אין לימוד התורה וקיום המצוות בהידור, און מיט שרייבן חידושי תורה וכו', פון וועלכע אויך אַנדערע (במקומות אחרים) קענען לערנען, דורך דעם וואָס דאָס איז דערנאָך אַרויס אין דפוס וכיו"ב.

ובמיוחד – נאָך דער צווייטער וועלט מלחמה, זיינען בהשגחה פרטית אָנגעקו-מען אַהינצו און זיך דאָרט באָזעצט אידן פון פאַרשידענע מדינות, ביז אַז זי איז געוואָרן אַ מקום ומרכז פון תורה און אידישקייט, פון הפצת התורה והיהדות בכלל און הפצת מענינות החסידות במיוחד, דורך דעם וואָס מ'האָט דאָרט

27 וכן בנוגע לדורות שלפניו – „אשר הרבו להרע בישראל... כמבואר בספר שבט יהודה ב-אריכות וכו'“ (אג"ק אדהאמ"צ שם ע' רלט. וראה גם בספרו שערי תשובה ח"א פ"ה (ה, ב)).

28 וראה לקמן ס"ו שינוי התקופות בזה.

דעם בירור פון כל המקומות שבעולם, אויך אין דעם תחתון ביותר, ווי מדינת צרפת וכיו"ב.

און דאָס איז דער חידוש פון דורנו זה לגבי דעם דור פון דעם אַלטן רבי'ן (און די דורות שלפניו בכלל) – ווי מ'זעט עס בגלוי ביחס צו מדינת צרפת:

לאַחרי דער בירור וזיכור וואָס האָט זיך אויפגעטאָן דורך דער עבודה פון הפצת התורה והיהדות והפצת המענינות חוצה במשך כו"כ דורות פון דעם אַלטן רבי'ן, וואָס די עבודה האָט אויפגעטאָן אַ בירור וזיכור אויך בכל העולם (בדרך מלמעלה למטה), ועוד ועיקר: קומענדיק אַלס נעענטער צו דער גאולה ווען עס וועט זיין שלימות הבירור פון כל העולם – האָט מען בדורנו זה באַקומען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו נאָך אַ העכערן כח, צו אויפּטאָן דעם בירור אויך פון מדינת צרפת.

ובכללות יותר – האָט זיך אָנגעהויבן די עבודה בזה נאָך פון דעם רבי'ן מהר"ש³¹, כידוע³² אַז ער איז עטלעכע מאָל געפאַרן אין צרפת און האָט דאָרט געמאַכט בעלי תשובה (נוסף לזה וואָס ער האָט דאָרט געטראַכט און אויפגע-טאָן ענינים אין תורת החסידות), און דערנאָך נאָכמער – דורך דעם רבי'ן (מהורש"ב) נ"ע, וועלכער איז דאָרט געווען מערערע מאָל, ביז אַז דאָרט (אין מענטאָן) איז געווען דער „בנין“ פון המשך תעריב הידוע³³, און ער האָט

31 ולהעיר שכמה מרבתינו נשיאינו דיברו בשפה הצרפתית, ראה (לדוגמא) ספר התולדות שם ע' 42. אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' רמו (ושם, שפעם, בהיות כ"ק אדני"ע עם בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בצרפת, במשך כארבעה שעות דיבר בשפה ה-צרפתית).

32 ספר התולדות שם.

33 לקו"ד ח"ב שא, א. ש, א.

קומט דערפון וואָס אזוי איז געווען דער סדר באַ דעם נשיא הדור אַליין, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

דער מקום קבוע פון רבותינו נשיאינו ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר איז געווען אין מדינת רוס. אפילו ווען מ'איז אַרויסגע-פאַרן פון מדינה הדיא – וואָס דאָס האָט זיך אָנגעהויבן פון דעם רבי'ן מהר"ש²⁹ – איז דאָס געווען נאָר באופן עראי, על מנת לחזור.

באַ נשיא דורנו איז צוגעקומען דער חידוש לגבי די נשיאים שלפניו – אַז ער האָט עוקר געווען מקומו פון מדינת רוס, און האָט זיך באָזעצט אין אַנדערע מדינות. ובכללות – זיינען בשנות נשי-אותו געווען דריי תקופות, פון לערך עשר שנים (ווי גערעדט אַמאָל³⁰): די ערשטע תקופה (תרפ"פ-תרפ"ח) – בעיקר אין רוסלאַנד, די צווייטע תקופה (תרפ"ח-ת"ש) – אין פּוּלין, און די דריטע תקופה (ת"ש-תש"ו) – אין ארצות הברית.

וע"פ המדובר לעיל, אַז בכל מקום דאַרף זיין די התלבשות לויט די מנהגים ותכונות המקום („הלך בנימוסי“), זיינען געווען שינויים ממקום למקום אין דעם אופן העבודה פון הפצת התורה והיהדות און הפצת המענינות חוצה, בהתאם צו דעם מקום וואו ער האָט זיך באָזעצט.

ויש לומר, אַז וויבאַלד אַז באַ נשיא דורנו עצמו איז געווען די התלבשות אין פאַרשידענע אופני העבודה, פון רוס-לאַנד (מקום אבותיו), וואו אַלע רבותינו נשיאינו האָבן געטאָן עבודתם, ביז אין ארצות הברית, חצי כדור התחתון – האָט דאָס געגעבן דעם כח צו אויפּטאָן

29 ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת תשל"ו ע' 39. 42. 52).

30 לקו"ש ח"ח ע' 303 ואילך.